

B E L O H I M
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
 Exhibens
THEOREMATA
 Quædam
MATHEMATICA,

Quam
 Divina Adspiratione Gratia,
 Et

Amplissimā Facultate Philosoph.
 approbatie,
 In Regia Academia Åboënsi,
 Sub PRÆSIDIO
 VIRI

Præclarissimi atque Excellentissimi
DN. M. JOH. FLACHSENII,
 Mathematum Prof. ibidem Publici ac
 celeberrimi, Præceptoris & Promotoris sui
 debitâ observantiâ perpetim
 colendi,

PRO GRADU Magisterii ejusq; Privilegiis
obtincendis examinandam proponit
ANDREAS P. BERGIUS,
 Ad diem 4. Febr. Anni 1682.

ABOÆ,

Excusa à Jobanne Wallio, A. T.

Reverendissimo in Christo Patri

DN. JOHANNI GEZELIO,
S. S. Theol. Doctori excellentissimo,
Inclitæ Diœceseos Aboënsis Episcopo emi-
nentissimo, Consistorii Eccles. Præfidi gra-
vissimo, nec non Academiæ Pro-Cancellario
magnificentissimo, Mecœnati Patronoq; suo
magno omni obseqviorum & reverentiæ
cultu æternum proseqvendo.

UT ET

Admodum Reverendo & Praecellentissimo
DN. JOHANNI GEZELIO, J. F.
S. S. Theol. Doctori celeberrimo, Prof ha-
bitenus publico in Regiâ Universitate Aboënsi;
nunc verò Diœceseos Narvensis Superinten-
denti longè dignissimo, ut & Pastorî Civitatis
eiusdem vigilantissimo, Evergetæ studiorumq;
sacrorum Promotori ætatem suscipiendo.

NEC NON

Plurimum Reverendo & Praclarissimo

M. PETRO A. BERGIO, Past. & Præp.
in Tössala meruiss. Parenti suo ac Genitori
filiali honore & observ perpetim colendo.
Rever. item Humanitate & Doctrinâ conspicuis,
DN. PASTORIBUS DISTRICTUS WEMOENSIS,
Fautoribus suis singulariter honorandis.

Disputationem hanc Gradualem in grati animi
tempore & certam sui promovendi spem
submissæ & officiosè inscribit, ded. & offert
Auth. & Resp.

I. N. J.

THEOREMA I.

Cœlum stellatum omnino conspicendum erit in Astronomiâ quasi certis quibusdam sphæris distinctum, idque melioris & plenioris cognitionis gratia,

Nam eandemque rem in diversis considerari posse disciplinis, alio atque alio tub formali, extra omnem controversiæ aleam possum est. De cœlo agit Physicus, prout est species corporis naturalis, suas habens causas certasque affectiones. Cœlum contemplatur Astrologus, quatenus ex situ ac posito ejusdem, à stellarum motibus, earumque ad se invicem habitudine futurorum prædictionem pollicetur. Cœli denique considerationem sibi vendicat Astronomus, quatenus certâ mensurâ & motu siderum præditum est

De motu autem stellarum dum agit Astronomiæ cultor, necessum habet cœlum in certas sphæras seu orbes distinguere: ultrò concedens, non dari ejusmodi distinctas concamerationes cœli, nec circumrapi sidera à distinctis quibusdam sphæris seu orbibus (ut olim somniarunt veteres); sed esse Cœlum continuum quoddam & stolidum corpus non secus ac est aër & aqua, adeoque liberè & per se moveri stellas in regione cœlesti, prout aves in aere volantes, piscesque natantes in aquis spectare licet: nihilominus tamen cum diversitas & apparentia motuum cœlestium vix percipi & explicari poterint, nec ulla poterit construi scientia Astronomica, nisi hujusmodi, de distinctione orbium cœlestium, hypotheses præsupponantur ac principia; ob insignem itaque eoruadem usum, licebit quoq; in ipso æthere liquidissimo sphæras non nullas fingere, non quidem solidas & reales, sed intentionales tantummodo, aereque nostro, etiam purissimo, tenuiores.

Stellæ Fixæ scintillatione suâ à
Planetis dignosci possunt.

Orbem Stellarum Fixarum magno sphærâ Planetarum superiorem esse intervallo experientia evicit & obser- vatio : nihilo tamen secius, propter insignem orbium cœlestium ab oculis nostris, distantiam, non raro accidit, ut videntes stellam primæ magnitudinis, planetam nos conspicere credamus, & contra, videntes planetam, (Sole & Luna exceptis) stellam quandam fixam oculis obversare nostris putemus. Ne ergo oculi nostri, in observatione stellarum tam grandem committant errorem, inter alia, ad earundem scin- tillationem, sive micationem luminis, diligenter attendendum erit. Scin- tillare stellas fixas non est qui dubitat, omnium siquidem hoc testatur sensus, causas autem hujus scintillationis varij varias assignant, præponderare autem videntur rationes illorum, qui mica- tionem istam apparentem statuunt,

hanc ex Opticis producentes causam, quod nempe stellæ fixæ, propter maximam ab oculo videntis distantiam, debilem valde in aerem intermedium imprimant imaginem, quæ ob motum aëris, atque adeo propter nubes & vapores, debiliter in aere ipso representatur, unde & nobis quasi tremere videntur, sicut virga imbecillis, aut surculus aliquis in arbore, summam obtenuitatem sœpè nobis trepidans apparet. Planetæ autem quoniam terræ viciniores existunt, fortiorē idcirco & stabiliorem quoque imaginem aeri intermedio imprimunt, ut corpus pectorum magis immotum & minus divaricatum appareat. De Martis verò micatione, si aliquid hic loci dicendum erit, ad ipsius sideris, cum Sealignero, naturam provocare haud absurdum videtur: notabilis præterea & magna est differentia inter scintillationem planetæ hujus & stellæ fixæ, quod ex observatione liquido constare potest.

III.

Eclipses Solares sunt tantum in **conjunctione**, sive novilunio, & contra vero Lunares in **plenilunio**, seu **oppositione**, suntq; nunc totales nunc partiales.

§. I **D**uo hæc luminaria magna Sol & Luna, portentosa valde interdum patiuntur deliquia, quæ nihil aliud sunt quam interceptio luminum eundem ut à terra incolis conspicinequeant. Sunt autem defectus sive Eclipses Solares regulariter & ordinariè nunquam nisi in conjunctione Solis & Luna, quando tempore Luna in eodem cum Sole Signo concurrens, directè inter Solem & oculos nostros intercedit, sive, cum Sol Luna & oculi nostri sunt in una eademque linea; hoc verò dum sit, impeditur transitus radiorum solarium ad nos, per interpositam Lunam. Quod tamen in singulis novilunijs seu in omni conjunctione Eclipses Solares non contingant, ratio est hæc, quod Sol dum lu-

næ conjungitur, non semper invenit illam in Ecliptica sive in ipsis nodis, vel quam proximè circa nodos occupatam, sed ut plurimum in suâ latitudinè divagantem, & tunc quidem aliqua Solis obscuratio fieri nequit.

§. 2. Eclipsen Lunæ quod attinet, notum est illam consistere in privatione luminis solaris mutuatitij in luna, quæ sit in oppositione, dum terra inter Solem & lunam diametraliter collocata, summam ob soliditatem suam transitum radiorum solarium prohibet, umbramque caliginosam in partem oppositam projicit, quam cum subit luna sive ingreditur incidit in deliquum, suoq; mutuatitio privatur lumine: & quod antea seu superius dictum de obscuratione Solis, illam videlicet fieri non posse in omni coniunctione, idem & hic dicendum erit de Eclipsi lunæ, illam nempè in quavis oppositione contingere non posse, sed tantum in eâ, ubi Luna vel sub ipsa versatur Ecclipticā, vel prope eam ita ut exiguum vel plane nullam latitudinem sub Ecclipticâ habeat.

§. 3. Utramque autem Ecclipsin, tam
Solis quam Lunæ, dicimus esse nunc
totalem nunc partialem. Poste Solem
totaliter obscurari, sunt qui negant, the-
sis hanc procul dubio in eo accipientes
sensu, quod totaliter obscurari, id est sit,
ac respectu omnium mundi partium si-
mul ac semel toto privari lumine, quo
sensu & nos Solem totaliter, obscurari
posse inficias sumus. Dicitur autem Sol
totaliter obscurari, quando Luna respe-
ctu certi alicujus districtus seu provin-
ciæ adspicuum Solis adimit. Fieri id-
circò potest, ut eadem Ecclipsis Solis
quibusdam totalis (sine tamen aliquâ
morâ) aliis verò partialis appareat ; ra-
rjus tamen quibusdam locis visæ sunt
Ecclipses Solis totales, sœpius verò par-
tiales ; eæque nunc sine, interdum cum
morâ, prout Luna vel in Apogeo vel
Perigæo constituta est. Dantur quoq;
Lunæ obscurationes totales, cum totum
corpus lunare umbram terræ ingredi-
tur, sicque deliquum patitur; dantur &
partiales, dum pars aliqua Lunæ obscu-
ratur. Ultraque autem vel cum vel sine

morā, prout inæqualis Solis à terrâ distantia et assūtiem umbræ terrenæ variat.

IV.

Ecclipses hodiè frequentiores non sunt, quam erant olim.

Appropinquare jam universi excidiū ideoq; mala omnia indies multiplicari, pariter & **E**cclipses, communis querela hominum præsertim vulgi esse solet. Mala autem multiplicari, quod dicunt, hoc planè sit per accidens, ejusq; causa, non in magnæ bujus machinae, ruinâ quoë supernaturalis aliquando futura est, inquirēda erit, sed potius in perversis hominū ingenij, pravisque moribus, quæ quotidiè magis magisq; accrescunt, hinc igitur Ecclipsium frequentiâ major quam olim adstrui neutram potest; nulla enim in causis earundem adhuc deprehensa mutatio, eadem quantitas Solis lunæ & terræ, ac antea, umbrarum itidem ratio est eadem; cui itaque dubium, quin eadē frequentiâ pri- scis, ac nostris temporibus viæ fuerint Ecclipses; & si adhuc scrupulus alicui restet,

restet, instituat calculum, certoque certius inventiat Eclipses retro numeratas, in eadem ac nunc sunt, fuisse frequentia. Quamvis autem plures in calendarijs nostris deprehendere liceat annotatas, quam in diarijs veterum; major tamen exinde earundem frequentia adstrui nequit, sed Artificibus nostris major potius attribuenda, diligentia, qui nobiliores & vias Eclipses tantum non assignant, sicut fecerunt olim, verum & minus notabiles, quæ in aliis terris e longinquo distitis conspici possunt, apponere solent. Si vero quis ad verba Salvatoris, de signis in Sole & Lunâ futuris, provocare voluerit, notum est, non loqui inibi Christum tam de signis vel Eclipsibus ordinarijs, quæ secundum communem naturæ cursum fiunt; quam prodigiosis, quæ physicam non agnoscunt causam.

V.

Astrologi ex observatione stellarum futura prædicere possunt.
Dari influxum Siderum in hacce inferio.

feriora nullus facile negabit, dummodo
effectus sive operationes Solis & Lunæ
(potissimum utpote luminum,) ali-
qualiter cognitas ac perspectas habuerit.
Quia eo progressi Astrologorum non-
nulli, ut & ipsam voluntatem humanam
virtuti Astrorum subjectam esse ausi sunt
affirmare; verum ultiro concedentes
stellarum vim esse stupendam, aliquid
tamen juris aut dominij competere
illis in voluntatem & actiones huma-
nas nequaquam largimur quin autem
in actiones hominis, quas cum bestijs
communes habet, multum agant, in-
que voluntatem humanam svaden-
do eam & inclinando, non diffire-
mur, hoc tamen sine aliqua coactione.
Insignem itaque errorem committunt
illi valdeque hallucinantur, qui ex astris
hominum studia, consilia, vitæ cursum,
matrimonium, liberos, fortunam, & quæ
non, infallibiliter prædicere satagunt,
falsoque sibi persuadent; quorum ta-
men multa singulari providentiae Di-
vinæ ac dispensationi, quedam & libero
ho-

hominis arbitrio immediatè subjacent, inflatus itaque siderens in hisce aliisque moralibus, prout causam agit universalem & remotam, ita & effectus hosce nequitquam determinare potest. Futura vero quæ praedicere possunt Astrologi, alijque naturæ speculatores indefessi, ad duas haud incommode redigi possunt classes, quædam tanquam necessariò futura, utpote oppositiones & conjunctiones stellarum, novilunia & plenilunia, eclipses, stationes &c., quæ singula, vi consueti cursus naturalis, omnino fieri & debent & possunt. Alia vero, utpote pluvias & tempestates, frigora & calores inteniores, fœcunditates & sterilitates terræ, morbos, bella, & id genus alia, possunt quidem in antecessum videre; non tamen ut necessario sed contingentè futura, mutationem horum tribuentes siderum directori & conditori, ut causæ primæ, à quâ causæ secundæ in fieri esse & operari dependent.

VI.

Terra & Aqua in scientiâ Geographicâ complexim pro uno corpore sumuntur.

Distinctam terræ & aquæ considerationem dat Physicus, diversa siquidem sunt elementa, distinctas quoque constituant species corporis naturalis, idcirco & pro suo formali, causas horum corporum & affectiones explicat & proponit. Geographus, terram & aquam eatenus Physico rimandas relinques, duo hæcce corpora, à se invicem distincta conjunctim accipit pro uno, & sic partem hanc mundi cœlo oppositam spectat & contemplatur, ejusque quantitates, dimensiones & intervalla suæ facit considerationis. Has verò mundi partes, aridam scilicet & humidam, in unum coisse corpus, una comprehensum superficie, testis est experientia. Hoc enim vel illo quocunq; superato pelago, semper loca invenire licet arida, quibus iterum peragrat, alia atq; alia ubi vniunt maria. Ecliptes quoq; seu passi-

passiones Lunæ, hoc ipsum firmiter satis adiitruunt, Nam in quacunque cæli parte luna obscuratur, semper unicam tantum & uniformem in ejus corpore videre licet umbram, quod si corpus aquæ à corpore terræ separatum esset, utique in lune duæ quoq. & diversæ conspicerentur umbræ, quarum unam terra, alteram projiceret aqua. Ulterior adhuc probatio ab identitate centri haud difficulter peti potest, terra enim & aqua idein planè habent centrum, quod a particulâ terræ & guttulâ aquæ in aërem elevatis, per eandem lineam descendensibus, manifesto patet,

VII.

Superficies Terræ & Aquæ globosa est seu sphærica.

Certa ac firma Geographorum hypothesis hæc esse tolet, quod terra cum circumfluxis & infusis aquis unum constitutæ globum. Terra enim alicubi profundis excavata alveis, aquas intra se recipit, easque sibi inclusas condinet & coercet. Alibi autem extat supra aquas,

ut commodam animalibus habitacionem præbeat. Aqua verò ad loca humilia fertur, atque in se residens, alveos terræ tum explet, tum convexa exæquit, ut aquabilem gibbositatem constituat. Probationes thesesos hujus varias dare solent Geographi potiores an notasse sufficiat. Ex rotunditate terræ & aquæ, cum quoad latitudinem, tum quoad longitudinem, primum deprotrahere argumentum haud in competens videtur. Rotundam esse hanc massam secundū latitudinem seu à septentrione versus meridiem, ex eo manifestū est, quia ex partibus mundi leptentrientalibus, ad plagas meridionales vel contra à meridionalibus plagiis ad septentrionales, proficisciētibus nova subinde sidera erū ergunt, & apparere incipiunt, quas antea propter intervenientem terræ gibbum & tumorem perspicere non poterant. Sic ursa minor quæ nobis perpetuò se videndam præbet, magis magisque in meridie habitantibus, ne quoad aliquam sui stellam conspici possit. Hinc ergo concluditur terram à

septentrione in meridiem esse rotundā,
Si enim plana esset, utiq; omnes stellæ
septentrionales conspicerentur in par-
tibus mundi meridionalibus, & contra
omnes stellæ meridionales apparerent
in partibus mundi septentrionalibus,
quod tamen non fieri perpetua oculo-
rum probant testimonia, Secundum
longitudinem verò, seu ab Ortu versus
Occasum rotundam esse terram, duo-
bus argumentis probatum ibimus; &
quidem priori, ducto ab ortu & occasu
Solis aliorumque fiderum, quæ eodem
tempore omnibus terræ incolis nec or-
ientur nec occidunt. In ortu enim ha-
bitantibus sol citius & oritur & occi-
dit, contrarium verò experiri licet a-
pud illos, qui ad occasum magis ver-
gunt. Semper enim 15. gradus, die-
rum & noctium initii integrum hor-
am vel demunt vel addunt, ita ut illis
qui gradibus 15. magis versus ortum ha-
bitant, quam nos, sol integrâ horâ citius
oriarur quam nobis. Secundo a. ulterior
adhuc theseos nostræ probatio ex Solis
& Lunæ Eclipsibus facili negotio exstrui
potest, si enim poneretur terram quoad

longitudinem planam esse, qua ratione posset, hanc secundum hypothesim, una eademq; Eclipsis in diversis locis ad diversa conspicere tempora, quod tamen fieri certissimum est, Orientalibus namq; citius apparent Eclipses lunares, occidentalibus autem tardius, quod varji varijs probatum dederunt. exemplis. Globosa prætereaterræ figura, ex ipsis umbra quam conoidalem sive circularem à se projicit, firmiter latis adstrui potest, quod patet in Eclipsibus Lunari- bus; talis autem umbra corporis rotundi- tatem omnino arguit & præsupponit ut ex Opticis constat. Cacumina vero altissimorum montium quod attinet, vallesque profundissimas, notum est illa, si ad totius globi terreni molé com- parentur, proportionem pene habere nullam, idcirco ejusdem rotunditati nequicquam officere possunt.

VIII.

Terra in medio mundi sita, in star centri toti⁹ universi stat immobilis

Nsignis ante annos circiter ducentos Mathematicus Nicolaus Copernicus

cursu quasi postliminio revocavit erro-
num istud dogma sive hypothesis Py-
thagoreorum, statuentium stellas in cœ-
lo immobiles, terram vero e contra cir-
ca centrum suum volvi ac circumgyrari:
constituens solem centrum mundi, &
quidem immobilem, terram vero, tan-
quam planeta, collocans inter venerem
& martem, illamq; annuo etiam cursu
circa solem circumferri statuit; quam
hypothesin, Astronomorum varii ut-
pote Keplerus, Galileus, Rothmannus,
alijque plures amplectentes, multis ra-
tionibus confirmatam ac stipata m de-
derunt. Hanc autem sententiam quo-
niam perplurime comitatur absurdam,
unius videlicet corporis sin plicis dupli-
cem esse motum, gravis & levia natura
suâ moveri circulariter, nullum dari
motum simplicem sursum & deorsum,
& sic deinceps; idcirco & illam, quasi
minus veram, rejicere nulli dubium erit,
Contrariatur præterea manifesto sen-
suum judicio, unicuique enim ad oculū
patet Solem cum reliquis stellis, singu-
lis diebus ab oriente in occidentem cir-
ca terram moveri, sensum autem in ijs,

quæ sensibus manifesta sunt, dimittere,
& rationem quærere, infirmitas intelle-
ctus est, ut elegantè dicit Sperlingius.
Adversatur quoq; ipsi experientiæ, mo-
tus, quem fingunt, terræ; quo pacto e-
nim globus plumbeus vi pulveris tor-
mentarij, vel lapis in altum projectus,
centrum suum repeteret, si circularis ter-
ræ motus daretur, circumductâ etenim
interea terrâ, hic neutiquâ fieri posset,
Duplex hic quem inferunt motus, ab-
surdum parit in philologiâ, ut antea
dictum. Eandem esse rationem totius
ac partium qui dicunt, sciant lapidem
sive globum plumbeum, sui juris non
esse, sed in statu violento constitutum.
aperto deniq; sacri codicis testimonio
repugnat, quod solem stetisse ac retro-
gressum fuisse, terram autē fundatâ supra
bases suas in æternū non moveri disertè
statuit. Sit amē cuidam hypothesin hanc
ob facilitatem in demonstrationibus A-
stronomicis assumere placuerit, licebit,
dummodo pro ipsius veritate pugnare
non studeat, licitum enim est Mathematicis
hypotheses assumere fallas, facilio-
ris operationis ac demonstrationis ergo.

IX.

Globus Terraqueus respectu superiorum sphærarum nullam censibilem magnitudinis habet proportionem, sed instar puncti centeri potest.

Duplicis Globi Terraquei dari potest consideratio, absoluta nimirum & respectiva; absolute terram dum consideramus, & prout in se est, magnam e- quidem illius esse molem concedimus, & quidem tantam, ut 5400. Mill. Germani- ca ambitu suo contineat, prout artificio- se per certas observationes, & vi aureo regulæ hoc probatum dant Geographi; comparatè autem loquendo, dicimus ma- gitudinem hanc non esse notabilem, consideratam videlicet respectu superi- rum orbium. Quælibet namq; stella firmamenti major est terra, ut constat, mi- cant tamen & splendent instar puncti in firmamento, terræ itaq; respectu firma- menti exigua plane erit proportio. Alia adhuc accidit ratio, quod instrumenta Mathematica in superficie terræ collo- cata, aq; recte inserviant ad investigan-

dos situs & magnitudines stellarū ac si in ipso terrae meditullio seu centro usurpata fuissent. Denique & hoc probationis loco stare potest quod et si gnomini, seu Horologia sciometrica confidentes, loco centri terrae, summum gnominis collorent, nihilo tamen secius motui solis præcise respondet circumvolutions umbrarū, perinde ac si umbræ in ipso terræ centro observarentur. Si autem magnitudo globi terreni notabilis esset, utique hoc gnomonicis non procederet, nec umbræ adeo exacte horas diei indicare possent. Quæ allatæ rationes facile evincunt, magnitudinem terræ non esse tantam, ut obstatre possit, quo minus stellas fixas superioresq; Planetas rectè observare possimus, respectu autem Planetarum magnam fatis & valde notabilem esse magnitudinem terræ, Parallaxes Astronomorū edocent.

X.

Omnē fermē Zonas habitabiles esse ratio & experientia testatū faciunt,

Æquator cum duobus Tropicis & Polaris, Terram in certas distingvit Zonas, unde quinque vulgo recenseri solent, una videlicet Torrida, duas Temperatæ & duas Frigidæ. De Temperatis nullum unquam erat dubium, quin illæ ob gratam aeris temperiem sint & fuerint habitabiles; de torridâ autem, ut & Frigida utraque dubitant nonnulli,

nulli, imo plane hoc negarunt Antiqui, prout
hac dñe Ovidium lib. 1. Metamorph. canen-
tem hunc in modum accepimus.

*Et binæ dextræ cælum, rotidemque sinistra
Parte secant Zonæ, quinta est ardenter illis.
Quarū qæ media est, non est habitabilis æstus:
Nix tegit alta duas, rotidem inter utrāq; locavit
Temperiemq; dedit mista cum frigore flamma.
Idem refert Plinius lib. 2. historiæ naturalis
cap. 68 Aristoteles 2. Meteor cap. 5.*

Nos autem rationem & experientiam du-
ees sequentes affirmativam potius tuebimur.
Rationem quod attinet, scimus Deum & Na-
turam, teste Philosopho, nec facete, nec fecisse
aliquid frustra. Frustra verò condita esset ma-
gna pars terræ, si nulli Zonarum istarum in-
habitatores dari possent frustra quoq; univer-
sus Cœli exercitus, Sol Luna & cætera lumi-
naria, istos mundi illuminarent tractus. Expe-
rientia navigantium hoc quoq; evicit, Zonas
ante nominatas, non modo habitabiles esse,
sed & plerasque re ipsa in habitari. Negati-
vam autem qui defendunt, maximum primò
Zonæ Torridæ nobis objiciunt æstum, quem
excitant radij Solares directè incidentes, un-
de & Torrida quasi calore Solis adusta, no-
men habet. Quæ allata ratio, naturam cœli
Solisque si absolute & in se spectemus, haud
infirmæ videtur, verum si varias adjacentes
circumstantias respexerimus, utpote exhalat-

tionem vaporum, absentiam Solis noctu, vicinitatem Oceani, imbrum frequentiam, crenitatem ventorum spirantium per altissima montana, quae nivibus perpetuis obducta sunt, ut docuit Experientia, & hujusmodi alia; non erit adeo torrida hæc Zona, quin inhabitari possit; causæ enim particulates, cum interveniunt, influxus & operationes causalium universalium non raro impediunt & immutant. De Zonis Frigidis secundò quod nobis oggerunt, est intensissimum frigus, orum exinde quod præsentia solis majore anni parte careant: ut ut autem solis lumine statim temporibus illustrantur & profunduntur terræ istæ, radios tamen illius maximè obliquos nihilq; caleficientes excipiunt. Verum si causæ partculares ipsamq; consuetudinem quis perpendere velit, habitabiles esse vix negabit. Imo borealem, ad bonam partem inhabitari certum est, ut ut de australi non constet. Diem enim quatror, quinque, imo plurimum ad hoc mensum habent ita ut Sol tempore æstivo illis nunquam fere occidat. Complexionis item seu temperamenti, proculdubio fortioris sunt & firmioris, ut vehementiae frigoris illæ si ac immunes facile resistere queant. Pelles præterea habent calidissimas, quibus se aduersus vim frigoris perbenè præmuniti possunt, consuetudo deniq; ut commune sonat veri et biuum, est altera natura.

SOLI DEO GLORIA.

Mf Ry 565